№ 137: ПЛЕТИВО ІДЕНТИЧНОСТІ

Метаноя в XXI столітті: шість шляхів до Бога

КАТЕРИНА РАССУДІНА

30 СЕРПНЯ 2026

Від початку Христова Церква залучала нових членів шляхом метаної — фундаментальної зміни серця, переосмислення свого попереднього життя й тієї визначальної точки на його маршруті, якою стала зустріч із Христом. Формально цій події відповідає обряд хрещення, проте насправді йдеться не про окремий епізод, а про ґрунтовну зміну життєвої парадигми, яка полягає у відмові від гріха на користь єдності з Богом і — через складність та багатовимірність цього процесу — триває не просто роками, а все людське життя.

Renata Cruz

Усім нам відомі промовисті сцени навернення з минулого: від явлення Христа Павлові на дорозі до Дамаска до містичного переживання Бартоло Лонґо біля каплиці в Помпеях. Зараз вони, втім, можуть здаватися «освяченими часом» легендами. Мовляв, у давнину, коли люди мислили іншими категоріями, Бог промовляв до них інакше і міг кликати до переміни серця; натомість нині, коли ми раціонально дивимося на світ і довіряємо переважно науковим фактам, навернення можливе тільки там, де не згасла традиція.

Щоби показати, як можлива метаноя в сучасному світі, вдаймося до надійного методу — аналізу історій справжніх людей. Наша соціологічна вибірка, звісно, не досконала: це опитування, на яке відгукнулися кілька студентів і випускників Інституту релігійних наук святого Томи Аквінського. Проте вони поділилися дуже різними оповідями з однаково позитивним фіналом, на підставі яких можна масштабувати результати.

Шість осіб, які зголосилися пройти опитування, отримали анкету з такими питаннями:
1) ваш попередній стан до навернення (до набуття віри зі зміною конфесії чи без неї);

2) видима причина «переміни серця»;
3) переживання на перших етапах метаної;
4) наслідки в повсякденному житті.

Зберігаючи анонімність респондентів, назвемо їх Марією, Олесею, Віталієм, Ліною, Христиною та Ольгою. І проаналізуємо їхні історії.

Витоки

Марія виросла у греко-католицькій родині, підліткою проходила катехизацію і прийняла Перше Причастя, однак у сім'ї не було регулярних християнських практик, тож невдовзі її запал охолонув. Словами самої Марії: «Я бачила форму, але не було глибини». Подорослішавши, вона не полишала спроб долучатися до церковного життя й пізнавати основи віри, проте не знаходила відповідей на свої питання, тож її криза зростала. По розраду вона звернулася до нью-ейджевих експериментів: йоги, медитацій, карт таро тощо. Невдовзі це зацікавлення переросло у відкритий бунт проти християнської традиції, а він породив іще більшу кризу.

Олесю в дитинстві охрестили у православ'ї, але її сім'я релігійного життя не практикувала. Навчаючись у старших класах школи, дівчина заповзято читала розмаїту літературу, яка пробудила в ній войовничість до релігії. Так само затятим атеїстом був Віталій. Мешканець південноукраїнського міста, він вважав християнство ірраціональною архаїкою, а довколишні храми — російської православної церкви — викликали у нього відразу.

Христина немовлям була хрещена у Православній Церкві, але не отримала жодного релігійного виховання. Змалку вона усвідомлювала існування духовного світу, однак відкидала будь-яке посередництво в єднанні з ним, а якщо вряди-годи заходила до храму, почувалася там чужинкою. Глибшого розуміння християнського вчення вона дійшла студенткою, вивчаючи твори середньовічних філософів. «Якщо такі мудрі люди, — розмірковувала Христина, — не відступали від Бога, то віра — не забобон невігласів». Проте вона все ще вважала Церкву зайвою інституцією.

Для Ліни релігійні практики не були чимось зовсім чужим, тому, переїхавши до Києва із Заходу України, вона заходилася шукати зручний для відвідування храм. Ним виявився собор святого Олександра. А далі, на думку Ліни, у її будні «християнки мегаполісу» втрутилося Провидіння. Вона відчула потребу щонедільної Євхаристії, що стала для неї центром, довкола якого впорядковувалися інші практики.

У родині Ольги про Бога чи релігію ніхто не говорив; вона не була охрещеною. Однак під час навчання в коледжі здружилася з вірянкою РКЦ, разом із якою відвідувала недільні богослужіння, «бо всі роз'їхались і самій скучно сидіти в гуртожитку». Конкретного моменту навернення Ольга не пам'ятає — поступово її серце відривалося.

Шлях

Весь час її «відступництва» батьки Марії молилися про її навернення. Мати навіть привезла з Люрду Чудотворний медальйон, який дівчина погодилася носити. Першим випробуванням на шляху до зміни серця став для неї спів колядок, до якого вона долучилася поки що в межах практик нью-ейдж: тоді, усвідомлюючи свою «сварку» з Ісусом, вона не знайшла сили заспівати «Господи, помилуй». Найближчої ночі Марія прокинулася від сильного жару в серці та внутрішньої молитви «Богородице Діво», що викликало у ній обурення, позаяк у розп'ятті Божого Сина вона досі бачила лише страждання, а не любов. Та відтоді «альтернативна духовність» перестала її задовольняти.

У житті юної Олесі трапилося кілька подій, які поставили її атеїзм під сумнів. Першою була участь у Молитовному вічі Майдану 2013–2014 років, після якого дівчина відчула втіху й розраду. Другою — те, що знайомі протестанти дали їй кишенькове Євангеліє і — можливо, саме це стало вирішальним — порадили читати твори Сьорена К'єркеґора. За спогадами дівчини, «він мені всього Ніцше в голові дуже швидко анулював». Відтоді Олеся знала, що існує диявол, а тому мусила обрати протилежний бік, тобто перебування з Богом.

Тригером для навернення Віталія стало повномасштабне вторгнення в Україну російських загарбників. Він любив історію, тож намагався прояснити причини війни, аналізуючи події з минулого, — і так дійшов до філософського контенту, зокрема лекцій Ігоря Козловського й Олександра Філоненка. Зрештою пізнавальний процес допровадив Віталія до розуміння того, що християнство і Церква як інституція — це фундамент західної цивілізації. «Я став визнавати авторитет Церкви, — пише він, — як об'єднавчого суспільного фактора».

Для Христини значення Церкви відкрилося після роздумів над Ісусовими словами: «Бо де двоє або троє зібрані в Моє ім'я, там Я серед них» (Мт 18, 20). Усвідомивши, що неможливо бути християнкою поза спільнотою, дівчина подалася її шукати. Спочатку разом із подругою долучилася до одного з харизматичних протестантських зібрань, але не відчула його своїм. Замість того, щоби просто відійти, Христина почала молитися, просячи Бога вказати їй шлях до Нього, й отримала відповідь — ніби намальований шлях Андріївським узвозом до храму

святого Олександра. Спершу Христина злякалася: «Господи, я ж там нікого не знаю!». Проте рішуче додала: «Але якщо Ти кличеш, піду». А потім вона пригадала, що змалку тяжіла до всього західноєвропейського — історії, мистецтва, способу мислення, які, власне, базуються на давній католицькій традиції.

Наступним кроком Лініного зростання у вірі стало навчання в Інституті святого Томи Аквінського. Саме тоді її бажання долучитися до повноти Католицької Церкви саме в латинському обряді переросло у відповідні дії. Весь цей час її супроводжувало відчуття відповідальності за усвідомлений вибір.

Зміна

Відколи нью-ейдж практики для неї спорожніли, Марія «потроху почала приходити до Церкви». Новим випробуванням стала сповідь, до якої вона не зважувалася приступити десь пів року, та, насмілившись, отримала заклик до молитви і щиро на нього відгукнулася. А потім було оголошення про набір до катехитичних студій при Інституті святого Томи Аквінського, роки плідного навчання, участь у біблійному театрі — і розуміння того, у що вона вірить.

Приставши на бік Бога, Олеся зіткнулася з труднощами вибору конфесії. Римо-католицизм видавався їй недостатньо патріотичним, але перемогла вабливість храму святого Миколая, а також ненав'язливість його служителів і парафіян. Обравши цю парафію, Олеся пройшла в ній тривалу катехизацію, прийняла Перше Причастя, під впливом настоятеля, який став для неї справжнім авторитетом, виплекала в собі довіру до Церкви. Нині Олеся — активна парафіянка, брала участь у боротьбі за повернення спільноті будівлі храму, декорує приміщення до свят, організовує розмаїті заходи.

Марія і її сім'я — також римо-католики; а ще вона — мирянка братства святої Рози Лімської у Львові. До домініканських терціаріїв долучилася й Ліна. Християнство перетворилося для неї на стиль життя.

Усвідомлення цивілізаційного значення християнства й Римо-Католицької Церкви привели Віталія до Інституту святого Томи Аквінського, де він охоче вивчає основи теології. І нехай у цьому процесі він досі почувається ніяково, та більше не сприймає своє життя як неконтрольований хаос і гонитву за удаваними благами, а має Шлях.

Ольгу захоплювали адорація і молитва в тиші, проте її підготовці до хрещення заважали

розмаїті перешкоди — зокрема друзі з неформальних молодіжних течій. Та поступово життя вірою стало для неї органічним. А заповідь любові — найціннішим скарбом.

Відколи Христина стала парафіянкою собору святого Олександра, минуло чверть століття. За цей час вона добре засвоїла підстави християнської віри та пістряву коловерть церковної історії. Відчула невигойну потребу єдності з Богом через Причастя, знайшла своє покликання, набула впевненості у власному виборі. Як каже Христина, «ті помилки й недоліки, які я бачу в минулому й теперішньому РКЦ, лише підтверджують моє прагнення до неї належати, бо якщо така слабка людська інституція протривала дві тисячі років, то це через Божу присутність».

Ці декілька історій — лише фрагменти з життя сучасних християн. А втім, вони демонструють, що будні XXI століття з їхніми численними викликами — розвитком техніки, розчиненням у мегаполісах, жорстокими війнами і впливами сторонніх світоглядів — досі є і далі будуть середовищем, у якому промовляє Бог.

КАТЕРИНА РАССУДІНА 30 СЕРПНЯ 2026

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in **/home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php** on line **284**